Kısa defter notları

Bütün konular • Her başlıkta 5 örnek • 1/4

1. Sözcük grupları ve adlar

Anlamca ilişkili sözcükler birlikte **sözcük grubu** oluşturur. Varlıkları ve kavramları karşılayan sözcüklere **ad (isim)** denir. Adlar ek alsa da ad olarak kalabilir.

1. okul çantası → sözcük grubu
2. küçük kuş → sözcük grubu
3. çocuk, kedi, ağaç → varlık adları
4. sevgi, umut → kavram adları
5. ev, evde, evler → ad

2. Özel ad ve tür adı

Belirli bir varlığa verilen ad **özel ad**dır; büyük harfle başlar. Kişi, yer, dil, kurum ve eser adları özeldir. Aynı türden varlıkların ortak adı **tür (cins) adı**dır. Cümle başında büyük yazılan her sözcük özel ad değildir.

1. şehir → tür adı; Ankara → özel ad
2. dil → tür adı; Türkçe → özel ad
3. kedi → tür adı; kedim Köpük → özel ad
4. Türk Dil Kurumu → özel ad
5. Gül geldi. → özel ad; Gül açtı. → çiçek anlamında tür adı

3. Tekil ve çoğul adlar

Bir varlığı karşılayan ad **tekil**dir. Adlar **-lar / -ler** ekiyle çoğul olur. Sayıdan sonra ad genellikle tekil kullanılır. Her “lar” veya “ler” ile biten sözcük çoğul değildir.

1. çiçek → tekil; çiçekler → çoğul
2. çocuk → tekil; çocuklar → çoğul
3. kitaplarda → çoğul eki almış ad
4. üç kalem → kalem sözcüğü biçimce tekil
5. fular → tekil; fularlar → çoğul

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Kısa defter notları

Bütün konular • Her başlıkta 5 örnek • 2/4

4. Topluluk adları

Çoğul eki almadan birden çok varlığın oluşturduğu grubu karşılayan adlara **topluluk adı** denir. Topluluk adları da çoğul eki alabilir: takımlar, birden çok takımı anlatır.

1. ordu → asker topluluğu
2. sürü → hayvan topluluğu
3. aile → aile bireylerinin oluşturduğu topluluk
4. demet → bir araya getirilmiş çiçekler
5. Sınıf geziye çıktı. → sınıf, öğrenci topluluğu

5. Somut–soyut adlar

En az bir duyumuzla algıladığımız varlıkların adları **somut**tur. Duygu ve düşünceyle bildiğimiz kavramların adları **soyut**tur. Bir ad aynı anda özel/tür, tekil/çoğul/topluluk ve somut/soyut yönlerinden incelenebilir.

1. masa → tür adı, tekil, somut
2. ses → işitilir; somut
3. rüzgâr → tenimizde hissedilir; somut
4. umut → tür adı, tekil, soyut
5. sevinçler → tür adı, çoğul, soyut

6. Varlıkları niteleyen sözcükler

Bir adın rengini, biçimini, büyüklüğünü, durumunu veya başka bir özelliğini belirten sözcüklere **sıfat** denir. Sıfatı bulmak için **ada** “Nasıl?” veya “Ne renk?” sorusunu sorarız.

1. mavi gömlek → renk
2. yuvarlak masa → şekil
3. uzun yol → uzunluk
4. kırık oyuncak → durum
5. tatlı elma → tat

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Kısa defter notları

Bütün konular • Her başlıkta 5 örnek • 3/4

7. Varlıkları belirten sözcükler

Sıfatlar adları sayı, sıra, paylaştırma, işaret, belirsizlik ve soru yönünden de belirtir. Ada **kaç, kaçıncı, kaçar, hangi** gibi sorular sorarız. “Yarım, çeyrek” bir bütünün bölümünü belirtir.

1. beş kitap → sayı; ikinci kat → sıra
2. ikişer ceviz → paylaştırma; yarım elma → bölüm
3. bu kalem → işaret
4. birkaç öğrenci → belirsizlik
5. hangi okul? → soru

8. Sıfatı nasıl bulurum?

Önce adı bulurum. Sonra adı belirten sözcüğü ararım. Bir adın birden fazla sıfatı olabilir. Her sözcük grubunda sıfat bulunmaz; sözcüğün cümledeki görevine bakarım.

1. üç küçük top → üç ve küçük sıfattır
2. eski defter → eski sıfattır
3. hızlı tren → hızlı sıfattır
4. Hızlı koştu. → hızlı, hareketi anlatır; sıfat değildir
5. okul bahçesi → iki addan oluşur

9. Adıl (zamir): Adın yerini tutan sözcük

Adıl ve zamir aynı anlama gelir. Bir adı tekrar söylemek yerine kullandığımız sözcüğe adıl (zamir) denir. **Ben** konuşanı, **sen** dinleyeni, **o** hakkında konuşulanı belirtir. **Biz, siz, onlar** birden çok kişinin yerini tutabilir. Zamirler eşya ve hayvan adlarının da yerine geçer. **“Hangi adın yerine kullanılmış?”** diye sorarak zamiri buluruz.

1. Ece geldi. **O** gülümsedi. → O, Ece’nin yerine kullanılmıştır.
2. Ali ile ben kitap okuduk. **Biz** çok eğlendik. → Biz, Ali ile benim yerime kullanılmıştır.
3. Ece ile sen yarıştınız. **Siz** kazandınız. → Siz, Ece ile senin yerine kullanılmıştır.
4. Çocuklar bahçeye çıktı. **Onlar** oyun kurdu. → Onlar, çocukların yerine kullanılmıştır.
5. Kalemi buldum. **Onu** çantama koydum. → Onu, kalemin yerine kullanılmıştır.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Kısa defter notları

Bütün konular • Her başlıkta 5 örnek • 4/4

10. Sıfat mı, zamir mi?

Bu, şu, o sözcüklerinin görevi cümleye göre değişir. Bir adla birlikte o adı belirtiyorsa **sıfat**; adın yerini tutuyorsa **zamir** olur. Örneğin “bu çanta” derken çanta adı söylenir; “bunu aldım” derken çantanın yerine zamir kullanılır. Zamirler ek alabilir: **beni, sana, onu, bize, sizden, onlara.**

1. **Bu** çanta ağır. → Bu, çanta adını belirtir; sıfattır.
2. Çantayı gördüm. **Bunu** alacağım. → Bunu, çantanın yerine kullanılmıştır; zamirdir.
3. **Şu** ağaca bak. → Şu, ağaç adını belirtir; sıfattır.
4. Ağaçlardan birini gösterdim. **Şunu** çok beğendim. → Şunu, gösterdiğim ağacın yerine kullanılmıştır; zamirdir.
5. **O** çocuk güldü. → O sıfattır. / **O** güldü. → O, çocuğun yerine kullanılmıştır; zamirdir.

11. İş, oluş ve durum bildiren sözcükler

İş, oluş, hareket ve durum bildiren sözcüklere **fiil (eylem)** denir. Temel biçimine -mak/-mek getirilebilir. Her cümlenin son sözcüğü fiil değildir.

1. açtı → açmak; iş bildirir
2. büyüdü → büyümek; oluş bildirir
3. koştu → koşmak; hareket bildirir
4. uyuyor → uyumak; durum bildirir
5. Çanta ağır. → ağır, fiil değildir

12. Fiilde kişi ve zaman

Kim? sorusu işi yapanı buldurur: ben, sen, o, biz, siz, onlar. Fiilin eki kişiyle uyumlu olur. İş geçmişte gerçekleşebilir, şimdi sürebilir veya gelecekte yapılabilir. Kişi ve zaman ayrı ayrı incelenir.

1. okudum → ben; okudun → sen; okudu → o
2. okuduk → biz; okudunuz → siz; okudular → onlar
3. Dün yazdım. → geçmiş; Ben yazmışım. → geçmiş
4. Şimdi yazıyorum. → şimdi devam ediyor
5. Yarın yazacağım. → gelecekte yapılacak

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026